Vijf jaar samenwerking West-Brabantse Vogelwerkgroep en Poolse vogelbeschermers

Jan Benoist

Reeds eerder hebben wij de lezers van *het Vogeljaar* bericht over onze samenwerking met de Poolse Vogelbeschermers in Noordoost-Polen. Wij houden u graag op de hoogte van de ontwikkelingen aldaar en wij betuigen dank aan de lezers die ons hebben gesteund. Vanf begin mei 2003 hebben enkele leden van de vogelwerkgroep een aantal bezoeken gebracht aan Noordoost-Polen. Doel van deze bezoeken was om met eigen ogen te aanschouwen welk gebied met het geld van de vogelwerkgroep is aangekocht. Tevens wilden wij een aantal zaken met betrekking tot het beheer bespreken. Het spreekt vanzelf dat het ook tevens een leuke vogelvakantie was.

Samenwerking met PTOP

De PTOP is een kleine doch zeer professionele organisatie met een groot scala aan activiteiten. De PTOP (Północnopodlaskie Towarzystwo Ochronny Ptakow), of in het Nederlands de Noordpoolse Bond voor Vogelbescherming, is in 1985 opgericht, toen nog onder het communistische bewind. Deze organisatie bezit inmiddels zo'n duizend hectare natuurgebied in het noordoosten van Polen. De ideeën van deze enthousiaste vogelbeschermers zijn legio, maar het ontbreekt altijd aan voldoende geld en dus ook aan mankracht om ze uit te voeren. Roman Kalski, directeur van PTOP, gaf destijds aan niet precies te weten wat de toetreding tot de Europese Unie precies zou gaan betekenen voor de Poolse natuur- en vogelbescherming, maar er was wel reden tot zorg. Helaas wordt

Ondergelopen bos met veel dode bomen. Alle soorten spechten zijn hier te vinden. Foto: Jan Benoist.

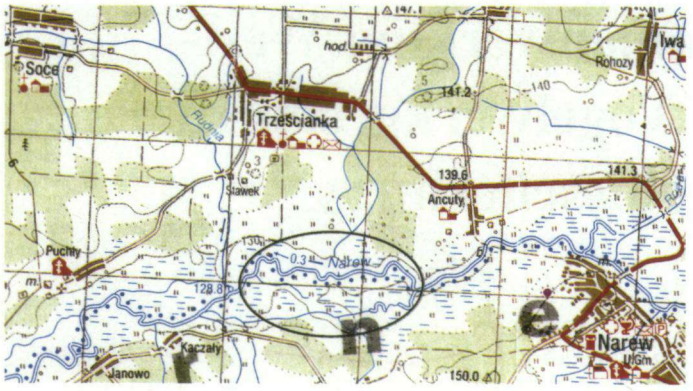

De ligging van het gebied bij Ancuty aan de bovenloop van de rivier de Narew.

de PTOP niet gesteund door BirdLife International en Vogelbescherming Nederland. De vogelwerkgroep heeft inmiddels actie ondernomen richting Vogelbescherming. Het resultaat is niet bemoedigend voor de PTOP. Vogelbescherming en BirdLife ondersteunen per land slechts één landelijk werkende vogelbeschermingsorganisatie. Deze beide organisaties ondersteunen alleen de jongere zus van de PTOP, namelijk de OTOP.
In het noordoosten van Polen is de PTOP echter vele malen actiever dan de OTOP. De OTOP beschikt echter wel over een goede organisatie met betaalde krachten en een mooi kantoor dat betaald wordt door onder andere Vogelbescherming Nederland. De meeste projecten bestaan uit het beschermen van specifieke soorten en vogelrijke gebieden en het terugbrengen in de oude staat van ontwaterde moerassen en rechtgetrokken rivieren, maar ook behoud van de cultuur. We zullen drie voorbeelden van deze projecten geven.

Pentowo

Het Europese witte-ooievaarsdorp Pentowo is

Gele Dotters op ondergelopen weilanden langs de Biebrza. Foto: Jan Benoist.

Het aankoopgebied Ancuty aan de Narew. Foto: Jan Benoist.

één van de initiatieven van de PTOP. In nauwe samenwerking met de eigenaar van een prachtig honderd jaar oud Pools landhuis, gelegen buiten het dorpje Tykocin heeft men een soort vakantieboerderij opgezet met rond het huis en de boerderij eenentwintig ooievaarsnesten, waarvan er begin mei al weer negentien bewoond waren. Doel van het project is de bescherming van de broedkolonie van de witte Ooievaars, maar uiteraard staat dit niet los van de algehele bescherming van de Narewvallei. Door dit doel te koppelen aan een stukje extensieve recreatie kan een en ander worden bekostigd. Vanaf een prachtige vogeltoren kan men recht in de nesten van de Ooievaars kijken en het broedgedrag volgen. Een biologiestudente Ewa deed op initiatief van de PTOP onderzoek naar het voedselpatroon van de Ooievaars. Het gebied rond Pentowo wordt begraasd door Poolse paarden en Poolse Rode Koeien. Deze laatste typisch Poolse koeiensoort is door de PTOP opnieuw geïntroduceerd in de Narewvallei. Het gehele project wordt gesponsord door de Duitse organisatie Euronatur.

The land of open Shutters

Dit project van PTOP wordt gesponsord door twee Deense natuur- en milieuorganisaties. Het doel van dit project is om het culturele landschap aan de bovenloop van de Narew te bewaren en te beschermen. De PTOP wil met dit project proberen de typische dorpjes met de houten huizen te behouden. Op dit moment is dit gebied nog één groot openluchtmuseum. Wanneer er echter niets gebeurt, verdwijnen de houten huizen in een snel tempo.
PTOP stelt geld en historische tekeningen beschikbaar om de huizen te onderhouden en te renoveren. Het betreft drie plaatsen namelijk Soce, Trześcianka en Puchly. De plaatsjes liggen ongeveer 55 km ten noordwesten van Białowieza. De karakteristieke ornamenten aan de huisjes wijzen op oude Russische architectuur.
Het aardige is dat de gronden die de PTOP in het plan Ancuty gekocht heeft, afkomstig zijn van de boeren in Soce. We spraken bijvoorbeeld tijdens ons eerste bezoek een man, die enkele jaren eerder zijn grond verkocht aan de PTOP.

Ancuty

Tijdens ons verblijf is Roman Kalski een hele dag met ons mee geweest om het project Bovenloop van de Narew toe te lichten. De Narew is 460 km lang. Het gedeelte tussen de staatsgrens en de stad Lomza omvat ongeveer de helft van deze lengte en wordt aangeduid als de Bovenloop-Narew. In dit gebied broeden ongeveer negentig bedreigde vogelsoorten. Soorten als Roerdomp, Kwartelkoning, Krekelzanger, Zeearend, Zwarte

In het voorjaar staan zelfs de wegen onder water. Foto: Jan Benoist.

Ooievaar, Poelsnip, Kleinst Waterhoen, Porseleinhoen, Bruine en Grauwe Kiekendief en vele andere komen hier nog in grote aantallen voor.
Het is een erg stil agrarisch gebied, met kleine dorpjes met houten huisjes op de hogere delen langs het dal van de bovenloop van de Narew. De agrarische bevolking kan het gebied natuur- en vogelvriendelijk beheren en profiteert van kleinschalig toerisme. De kleine dorpjes met de houten huisjes met historisch houtsnijwerk zijn een bezienswaardigheid op zich. In alle dorpjes broeden ook Ooievaars op door de PTOP beschikbaar gestelde nesten.
PTOP wil een oud-pools runderras herintroduceren in dit gebied. De Poolse Rode Koe komt alleen nog voor op een plaats in de Masuren en moet vandaaruit teruggefokt worden. De Poolse overheid verstrekt hiervoor subsidie. Het is de bedoeling dat de PTOP de thans aanwezige koeien van de boeren koopt, om zo de Poolse Rode Koe door middel van een fokprogramma terug te fokken. Als er weer voldoende Rode Koeien zijn worden deze teruggegeven aan de plaatselijke boeren.
Uiteraard bezochten we ook samen met Roman 'ons' natuurgebied Ancuty, waarvoor plannen zijn om het gebied in zijn geheel te maaien om verruiging tegen te gaan. Dat is natuurlijk ook goed voor de broedende weidevogels. Het geld dat we hebben afgedragen, werd ook geïnvesteerd in het plan Ancuty. Bij ons bezoek namen we onder andere de onderstaande vogels waar: Schreeuwarend, Gele Kwikstaart, Kievit, Tureluur, Grutto, Bosruiter, Buidelmees, Rietzanger, Rietgors, Buizerd, Bruine Kiekendief, Ooievaar. We konden niet echt het gebied in, daar de waterstand nog te hoog was. We spraken ook nog toevallig twee boeren die nog eigendommen hebben in het aankoopgebied. Roman bleek al een oude bekende te zijn. De eerste contacten voor nieuwe aankopen zijn weer door Roman gelegd. Het plan Ancuty is behalve door ons ook nog gesponsord door de vogelbescherming uit het Duitse Bielefeld.

Wat kunt u doen?
Het gebied van de bovenloop van de Narew is een 'vergeten' stukje Polen dat goed is bewaard gebleven. De West-Brabantse Vogelwerkgroep steunt de PTOP reeds ruim vijf jaar in haar streven om hier een landschapspark met verschillende reservaten in te richten en een kleinschalig toerisme toe te laten. De eerste stap was de overdracht van de € 3.720,- aan de PTOP, in mei 2003 is een bedrag van € 1040,- en in mei 2005 nog eens € 1600,- overhandigd voor dit project.
Wanneer u dit project wilt steunen kunt u een bedrag overmaken op het postbanknummer 1063712 van de West-Brabantse Vogelwerkgroep onder vermelding van 'Polen-project'.
Zie ook voor uitgebreide informatie: *http://www.westbrabantsevwg.nl.*

■ Jan Benoist, Polen-project, Liesbosstraat 22, 4813 BD Breda, e-mail: polen@westbrabanstsevwg.nl.